

การส่งเสริมวิชาชีพเชิงพุทธ*

BUDDHISM AND PROFESSIONALS

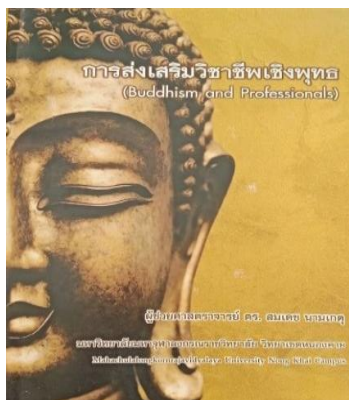
พระครูโกศลกิจจานุกิจ¹, สมเดช นามเกต² และ นิชาภัทร เงินจตุรัส³

PhrakrukKosolkittjanukit¹, Somdet Namket² and Nichapat Ngoenjatturat³

¹⁻³มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹⁻³Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding author E-mail: Aphinant.cha@mcu.ac.th

แปลจากหนังสือ:

ผู้เขียน: สมเดช นามเกต

ผู้แปล: สมเดช นามเกต

สำนักพิมพ์: ญาณรณทร พรนตง

ปีที่พิมพ์: 2566

จำนวนหน้า: 147

บทนำ

บทวิจารณ์หนังสือ “การส่งเสริมวิชาชีพเชิงพุทธ” เขียนโดยผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมเดช นามเกต พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2566 จำนวนหน้าหนังสือ 147 หน้า พิมพ์ที่ญาณรณทร พรนตง 88/102 ขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40000 เป็นหนังสือที่นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับ มนุษย์ทุกคนย่อมมีความหวังในการประกอบอาชีพ แต่การประกอบอาชีพที่จะทำให้ประสบผลสำเร็จนั้น จะต้องมียุทธศาสตร์มาชี้นำ ซึ่งเป็นหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา ที่ประชาชนทั่วไป บางส่วนก็ประกอบอาชีพไม่สุจริต เช่นอาชีพค้าขายอาวูธ ค้าขายเนื้อสัตว์ อาชีพค้าขายสุรายาเมา อาชีพค้าขายยาพิษ เป็นต้น บุคคลไม่ควรค้าสิ่งเหล่านี้ เมื่อประสบปัญหาในการประกอบอาชีพ ก็สามารถนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพได้ เพราะหลักคำสอนในพระพุทธศาสนานั้นสอนให้คนเป็นคนดี เว้นความชั่วทั้งปวง ศาสนาจึงเป็นประหนึ่งว่า เป็นประทีปส่องโลกให้สว่างไสว ด้วยความรู้แจ้ง และยังสอนให้มนุษย์รู้จักสามัคคี มีความยุติธรรมปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง มีความเมตตากรุณาช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือผู้ที่อ่อนแอกว่า ไม่อิจฉาริษยาพยาบาทต่อกัน การปฏิบัติตาม

* Received 8 June 2025; Revised 13 June 2025; Accepted 15 June 2025

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นการปลูกฝังให้คนเป็นคนดีและประกอบอาชีพสุจริต ทางพระพุทธศาสนาเรียกว่าสัมมาอาชีพะ

เนื้อหาหนังสือการส่งเสริมวิชาชีพเชิงพุทธ

เนื้อหาหนังสือการส่งเสริมวิชาชีพเชิงพุทธ มีทั้งหมด 6 บทประกอบด้วยความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอาชีพ อาชีพเกษตรตามแนวพุทธศาสน์ อาชีพนักกฎหมายตามแนวพุทธศาสน์ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต สรุปลักษณะสำคัญได้ดังนี้

บทที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอาชีพ ประเด็นหลักของการนำเสนอในบทนี้ ผู้เขียนได้เสนอเนื้อหาแบ่งเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 กล่าวถึง 1. ความหมายของการประกอบอาชีพ อาชีพในพุทธกาลที่ปรากฏในพระไตรปิฎก โดยระบุอาชีพมี 24 อาชีพ เช่น พลช้าง พลม้า ทาส เรือนเบี้ย พ่อครัว ช่างดอกไม้ นักบัญชี เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีอาชีพอื่นๆที่ได้รับระบุชื่อไว้โดยตรง เพียงแต่ใช้คำว่า อาชีพที่อาศัยศิลปะอย่างอื่นทำนองนี้ ส่วนในคัมภีร์อรรถกถา ได้รับระบุชื่อของอาชีพในสมัยพุทธกาลมากกว่าในพระไตรปิฎก โดยสามารถจัดเป็น 7 สถานะและอาชีพ คือ สถานะและอาชีพบริวาร สถานะและอาชีพช่างฝีมือ วิชาชีพ อาชีพบันเทิงธุรกิจ อาชีพรับราชการ อาชีพค้าขาย และการเลี้ยงสัตว์ และเกษตรกรรม พุทธศาสนานับว่าอาชีพสุจริตเบื้องต้น ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติดำเนินไปตามหลักอาชีพที่สุจริตนั้น ย่อมมีความสัมพันธ์กับอาชีพในอริยมรรคอันได้แก่ สัมมาอาชีพะ ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการดำเนินชีวิตไปสู่การบรรลุธรรม โดยต้องเป็นสัมมาอาชีพอันเป็นองค์ธรรมข้อหนึ่งในมรรค 8

ดังกรณีพระสาวก 80 องค์ กลุ่มที่มีสถานะและอาชีพเดียวกัน เช่นนักบวช พราหมณ์ จะมีลักษณะการบรรลุธรรมที่คล้ายคลึงกันเป็นส่วนมาก การประกอบอาชีพในปัจจุบันอย่างเดียวยังไม่พอที่จะส่งผลให้เกิดการบรรลุธรรมของแต่ละบุคคลหลากหลายสถานะและอาชีพ หากจะต้องมีปัจจัยที่ส่งผลต่อสถานะและอาชีพและการบรรลุธรรมอีก 4 ประการคือ การได้สั่งสมบุญมาแต่ชาติปางก่อน การดำรงตนไว้ในทางที่ถูกต้อง การได้พบกับกัลยามิตรผู้บอกหนทาง และการได้อยู่ในสถานที่เหมาะสม อย่างไรก็ตาม อาชีพของมนุษย์ในสังคมปัจจุบัน ยังสามารถส่งผลให้เกิดการบรรลุธรรมได้ถ้าหากอาชีพนั้นเป็นสัมมาอาชีพะจริงๆ และผู้ประกอบอาชีพนั้นดำเนินชีวิตตามหลักอริยมรรค การประกอบอาชีพหมายถึง การทำกิจการหรืองานต่างๆเพื่อหารายได้เพื่อนำไปใช้จ่ายในการดำรงชีวิต ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยปัจจัย 4 ได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค ในอดีตสิ่งของต่างๆเหล่านี้ เป็นหน้าที่ของพ่อแม่จะจัดหามาให้แก่สมาชิก ด้วยการผลิตขึ้นใช้เองในครอบครัว โดยไม่จำเป็นต้องใช้เงินซื้อหา ปัจจุบันการดำรงชีพในสังคม ได้เปลี่ยนแปลงไป ประชาชนมีการศึกษามากขึ้น ความรู้ที่ได้รับจะเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพเพื่อให้มีรายได้มาซื้อปัจจัย 4 และสิ่งของอื่นๆในการดำรงชีพ และเพื่อสร้างมาตรฐานที่ดีให้แก่ตนเอง ครอบครัวและสังคม อาชีพมีอยู่มากมาย ควรพิจารณาเลือกประกอบอาชีพที่มีความถนัดและความสนใจ สุจริต มีความมั่นคงในชีวิต และมีรายได้เพียงพอ

ต่อความจำเป็นของการประกอบอาชีพ ดังนี้ คำว่า “อาชีพ” หมายถึง การทำกิจกรรม การทำงาน การประกอบอาชีพที่ไม่เป็นโทษแก่สังคมและรายได้ตอบแทน โดยอาศัยแรงงาน ความรู้ ทักษะ อุปกรณ์ เครื่องมือ วิธีการแตกต่างกันออกไป กลุ่มอาชีพตามลักษณะอาชีพนั้นๆ มี 2 ลักษณะ คือ อาชีพอิสระและอาชีพรับจ้าง มีรายละเอียดดังนี้ 1) อาชีพอิสระ หมายถึง อาชีพทุกประเภทที่ผู้ประกอบการดำเนินการด้วยตนเอง แต่เพียงผู้เดียวหรือเป็นกลุ่ม อาชีพอิสระไม่จำเป็นที่จะใช้คนเป็นจำนวนมาก แต่หากมีความจำเป็นอาจจ้างคนอื่นมาช่วยงานได้ เจ้าของกิจการเป็นคนลงทุน และจ่ายค่าจ้างเอง คิดและตัดสินใจด้วยตนเองทุกเรื่อง ซึ่งช่วยในการพัฒนาอาชีพเป็นไปอย่างรวดเร็วและทันเหตุการณ์ การประกอบอาชีพอิสระ เช่น ขายอาหาร ขายของชำ ซ่อมรถจักรยานยนต์ ฯลฯ ในการประกอบอาชีพอิสระ ผู้ประกอบการต้องมีความรู้ความสามารถในเรื่องบริหาร จัดการ เช่น ตลาด ทำเลที่ตั้ง เงินทุน การตรวจสอบและการประเมินผล เป็นต้น นอกจากนี้ ต้องมีความอดทนต่องานหนัก ไม่ท้อถอยต่อปัญหา อุปสรรค ที่เกิดขึ้น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมองเห็นภาพดำเนินงาน ของตนเองได้ทะลุปรุโปร่ง 2) อาชีพรับจ้าง หมายถึง ผู้อื่นเป็นเจ้าของกิจการ โดยตนเองเป็นผู้รับจ้างทำงานให้ และได้รับค่าตอบแทนเป็นค่าจ้างหรือเงินเดือน อาชีพรับจ้างประกอบด้วยบุคคล 2 ฝ่าย ซึ่งได้ตกลงว่าจ้างกัน บุคคลฝ่ายแรก เรียกว่านายจ้าง หรือผู้ว่าจ้าง บุคคลฝ่ายหลังเรียกว่า ลูกจ้าง หรือผู้รับจ้าง มีค่าตอบแทนที่ผู้ว่าจ้างต้องจ่ายให้แก่ผู้รับจ้าง เรียกว่า ค่าจ้าง การประกอบอาชีพรับจ้างโดยทั่วไปมีลักษณะเป็นการรับจ้างทำงานในสถานประกอบการ หรือโรงงาน เป็นการรับจ้างในลักษณะการขายแรงงาน โดยได้รับค่าตอบแทนเป็นเงินเดือน หรือค่าตอบแทนที่คิดตามชิ้นงานที่ทำได้ อัตราค่าจ้างขึ้นอยู่กับอยู่ในโรงงาน ตามเวลาที่นายจ้างกำหนด การประกอบอาชีพรับจ้างในลักษณะที่เป็นข้อดีคือ ไม่ต้องเสี่ยงกับการลงทุน เพราะลูกจ้างจะใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ที่นายจ้างจัดไว้ให้ทำงานตามที่นายจ้างกำหนด แต่ก็มีข้อเสียคือ มักจะเป็นงานที่ทำซ้ำๆ เหมือนกันทุกวัน และต้องปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ของนายจ้าง ในการประกอบอาชีพรับจ้างนั้น มีปัจจัยหลายอย่างที่เอื้ออำนวยให้ผู้ประกอบอาชีพรับจ้างมีความเจริญก้าวหน้าได้ เช่น ความรู้ ความชำนาญในงาน มีนิสัยทำงานได้ดี มีความกระตือรือร้น มานะ อดทน ในการทำงาน ยอมรับกฎเกณฑ์และยอมรับคำสั่ง มีความซื่อสัตย์สุจริต ความขยันหมั่นเพียร รับผิดชอบและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รวมทั้งสุขภาพอนามัยที่ดี อาชีพต่างๆในโลกมีมากมาย หลากหลายอาชีพ ซึ่งบุคคลสามารถที่จะเลือกทำได้ตามอัธยาศัย หรือตามความถนัด ความต้องการ ความชอบและความสนใจ ไม่ว่าจะเป็นอาชีพประเภทใด จะเป็นอาชีพอิสระหรืออาชีพรับจ้างก็ตามจากการศึกษาคัมภีร์อรรถกถาธรรมบท พบว่าคนสมัยพุทธกาลมีอาชีพหลากหลาย สามารถสรุปได้โดยรวม 6 อาชีพ คือ 1) อาชีพบริการ อาชีพบริการเป็นอาชีพรับใช้และให้บริการทั่วไป แบ่งออกได้ดังนี้คือ (1) ช่างตัดผมหรือกลบ ทำหน้าที่ตัดผม (2) ช่างทำขนม หรือพ่อครัว มีหน้าที่ประกอบอาหาร คาวหวาน (3) ยามคนเฝ้าประตู ทำหน้าที่บอกเวลาและเฝ้าประตูพระนคร

2) อาชีพช่างฝีมือ อาชีพประเภทนี้ ต้องอาศัยความรู้ความชำนาญเป็นอย่างมาก สมัยพุทธกาลถือว่าอาชีพเหล่านี้เป็นศิลปะ มีการถ่ายทอดกันภายนอกครอบครัว อาชีพดังกล่าวเหล่านี้ เช่น (1) ช่างไม้ออ หรือช่างสาน มีหน้าที่สานกระบุง ตะกร้า และสิ่งจักสานอื่นๆ (2) ช่างหม้อ เป็นอาชีพที่มีชื่อเสียงแพร่หลายมากในสมัยพุทธกาล มีหน้าที่ในการสร้างเครื่องใช้ประเภทเครื่องปั้นดินเผา (3) ช่างไม้ เป็นอาชีพที่ได้รับการยกย่องเป็นอย่างมาก มีหน้าที่หลายอย่าง เช่น สร้างบ้าน สร้างรถ (4) ช่างโลหะ หรือช่างทอง มีหน้าที่ตรวจดูโลหะ ตีราคาทอง ทำการเจียรนัยอัญมณีต่างๆ (5) ช่างแก้ว มีหน้าที่เจียรนัยแก้วให้สวยงาม (6) ช่างหูก มีหน้าที่ในการทอหูก (7) ช่างดอกไม้ มีหน้าที่จัดดอกไม้ ร้อยดอกไม้ (8) ช่างศร มีหน้าที่ในการประดิษฐ์ลูกศร และการดัดลูกศร (9) ช่างถาก มีหน้าที่ถาก เหลาไม้ให้มีรูปต่างๆเพื่อการใช้สอย อาชีพดังกล่าวนี้เป็นศิลปะที่ต้องใช้ฝีมือในการผลิต 3) วิชาชีพวิชาชีพเป็นอาชีพที่ต้องอาศัยการศึกษา การฝึกฝนเป็นพิเศษ มีความรับผิดชอบสูง อาชีพดังกล่าวนี้ เช่น (1) อายุรแพทย์ หรือหมอ เป็นแพทย์ประเภทประกอบยาให้กับคนไข้ (2) ศัลยแพทย์ เป็นแพทย์ที่ทำหน้าที่ศัลยกรรม ในสมัยพุทธกาล อาชีพแพทย์น่าจะเป็นอาชีพที่ได้รับการยกย่องมากที่สุด จะเห็นได้จากตัวอย่างของหมอชีวกโกมารภัจจ์ ซึ่งได้รับการยกย่องเป็นอย่างมากจากประชาชนในสมัยนั้น 4) อาชีพบันเทิงธุรกิจ เป็นอาชีพที่ให้ความสุข ความเพลิดเพลิน สนุกสนานแก่ประชาชน จากการศึกษา คัมภีร์อรรถกถาธรรมบทสามารถสรุปได้ดังนี้ (1) เล่นกล (2) นักเดินรำ (3) นักมวยปล้ำ (4) หึงโสเภณี เป็นต้น 5) อาชีพรับราชการ อาชีพประเภทนี้ บางตำแหน่งอาจทราบได้ทันทีว่าเป็นอาชีพราชการ แต่บางตำแหน่งจำต้องพิจารณาจากลักษณะอื่นๆประกอบ อาชีพราชการแบ่งออกได้ดังนี้ (1) ฝ่ายทหาร เป็นพวกที่มีหน้าที่ป้องกันประเทศ แบ่งเป็น 4 ส่วนเรียกว่า จาตุรงคินิเสนา คือ (1) พลช้าง (2) พลม้า (3) พลรถ (4) พลราบ อาจมีแบ่งย่อยลงไปอีกเป็น กองถือธง กองจัดกระบวนทัพ กองพลาธิการ กองเสนาธิการ กองตะลุมบอน กองทหารหาญ กองทหารโลหะ กองเกราะหนัง และกองทหารทาส 5) คำขาย อาชีพสำคัญอีกอย่างหนึ่งของชาวอินเดียสมัยพุทธกาล คือการค้าขาย ในคัมภีร์อรรถกถาธรรมบทพระพุทธเจ้าตรัสถึงการค้าขายไว้หลายที่ เช่น พาณิชนกรรม ถือว่าเป็นอาชีพชั้นสูง เช่นเดียวกับเกษตรกรรม และการเลี้ยงสัตว์ สำหรับอาชีพค้าขายนั้น ถึงแม้ว่าจะเป็นอาชีพสำคัญต่อการดำรงชีพของชุมชน แต่สำหรับพุทธศาสนิกชนในสมัยนั้น พระพุทธเจ้าทรงห้ามการค้าขายที่ไม่สมควร 5 ประการ คือ (1) คำอาวุธ (2) คำสัตว์เป็น (3) คำเนื้อสัตว์ (4) คำน้ำเมา (5) คำยาพิษ เป็นต้น

บทที่ 2 อาชีพเกษตรตามแนวพุทธศาสนา ประเด็นหลักของการนำเสนอในบทนี้ ผู้เขียนอธิบายถึง พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่ส่งเสริมให้มนุษย์พัฒนาตนเอง ให้สมบูรณ์สูงสุด โดยใช้พระธรรมเป็นเครื่องมือในการฝึกฝนและมีพระสงฆ์เป็นผู้ยืนยันความจริงดังกล่าว พระสงฆ์จึงมีบทบาทสำคัญที่จะนำกิจกรรมพัฒนาชุมชน โดยนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาใช้กับงานพัฒนา ตัวอย่างเช่นคำสอนที่กล่าวว่า “อุฏฐาตา วินทเต ธน” ผู้มีความขยันหมั่นเพียร ย่อมหาทรัพย์ได้ การประกอบอาชีพอย่างใดอย่างหนึ่ง มีการค้าขาย รับราชการ เกษตรกรรม

ปกครอง ลูกจ้าง หรือศึกษาหาความรู้ ก็ทำอย่างสุดความสามารถ จนสำเร็จในสิ่งที่ต้องการ มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่สุร่ยสุร่าย กล่าวโดยสรุปก็คือ ความสำเร็จในหน้าที่การงาน ตามที่ทำอยู่ ต้องไม่ขัดกับหลักศีลธรรม และกฎหมายบ้านเมือง ได้รับประโยชน์ตามความมุ่งหมาย เมื่อก้าวถึงพัฒนาชุมชนให้เจริญพร้อมทั้งกายกับจิตและสภาวะแวดล้อมอย่างเหมาะสม บุคคลควรนำหลักธรรมเป็นเป้าหมายในการกำหนดแนวทางในการพัฒนา โดยเฉพาะหลักธรรมที่เรียกว่า วิริยอธิปไตย อันหมายถึง การมีความเพียรไม่ย่อท้อต่อการทำงาน ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม จึงเป็นแหล่งสำคัญในการเพาะปลูกพืชและผลิตอาหารเพื่อหล่อเลี้ยงประชาชนทั้งหลายทั้งภายในและภายนอกประเทศ ทำให้มีการนำเอาทรัพยากร ดิน น้ำ พลังงาน และพื้นที่ป่าไม้มาใช้เพื่อการเกษตรในปริมาณมาก พื้นที่ทำเกษตรที่อุดมสมบูรณ์ของไทยได้ลดน้อยลง เนื่องจากพื้นที่ที่เหมาะสมในการทำเกษตรได้ถูกเปลี่ยนไปเป็นพื้นที่ชุมชนเพื่อตอบสนองการเพิ่มขึ้นของประชากร มีการก่อสร้างอาคารบ้านเรือน โรงงานอุตสาหกรรมอื่นๆ มากขึ้น ทำให้พื้นที่ทำการเกษตรลดน้อยถอยลง ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วงในด้านผู้ประกอบอาชีพการเกษตรในอนาคต 2.1 ความหมายของการเกษตรตามแนวพุทธศาสนา เกษตรตามแนวพุทธศาสนา หมายถึง พฤติกรรมการดำเนินธุรกิจของมนุษย์ในการผลิต จำหน่าย แจกจ่าย การบริโภคและการใช้สอยสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่เพื่อสนองความต้องการ ที่มีอยู่อย่างไม่จำกัด เพื่อให้เกิดธรรมชาติชีวิต เพราะเป็นการนำเอาพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับแนวคิดด้านเศรษฐศาสตร์ที่มีการพัฒนา

มาจาก อารยธรรมตะวันตกที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานะความเป็นจริงของตัวมนุษย์หรือความสัมพันธ์ของมนุษย์กับธรรมชาติ หมายความว่าองค์ประกอบเหล่านี้ ประสานกันด้วยและเกื้อกูลกันด้วย ในการดำรงอยู่ร่วมกันและเดินไปด้วยกัน เพราะฉะนั้นพฤติกรรมทางเศรษฐกิจของมนุษย์จะต้องเป็นไปในทางที่ไม่เบียดเบียนตน แต่ให้เป็นไปในทางพัฒนาคุณภาพชีวิต เสริมคุณภาพชีวิตนั้น นี่เป็นการไม่เบียดเบียนผู้อื่น คือไม่ก่อความเดือดร้อน แก่สังคม และไม่ทำให้เสียคุณภาพของ eco systems หรือระบบธรรมแวดล้อม ศาสตราจารย์ ดร. พิชัย พันธเสน ได้แสดงทัศนะไว้ว่า หมายถึง การนำองค์คำสอนของพระพุทธเจ้ามาประยุกต์เข้ากับแนวคิดในวิชาการส่งเสริมวิชาชีพเชิงพุทธ ที่พัฒนามาจากอารยธรรมตะวันตก กล่าวโดยสรุปก็คือ วิชาที่ว่าด้วยการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจการส่งเสริมวิชาชีพเชิงพุทธ ที่ทำให้ปัจเจกบุคคลและสังคมบรรลุซึ่งสันติสุข จากการมีชีวิตอยู่ในโลกวัตถุภายใต้เงื่อนไข ของการมีทรัพยากรที่จำกัด ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจกับหลักปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธศาสนา อาจสรุปเกี่ยวกับหลักสำคัญของเกษตรแนวพุทธได้ ดังนี้ 1. หลักมัชฌิมาปฏิปทาหรือหลักความเป็นกลาง ในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจทุกชนิด โดยยึดถือความพอดี ความสมดุล ความพอใจกับคุณภาพชีวิตเป็นหลัก เช่น ในการบริโภคนั้น ต้องรู้จักประมาณ รู้จักพอดี ไม่ใช่จ่ายเกินตัว ซึ่งผู้บริโภคต้องพิจารณาเหตุผล หรือความมุ่งหมาย บริโภคให้ถี่ถ้วน ว่ามิใช่เป็นการบริโภคด้วยความลุ่มหลง มัวเมา หรือเพื่อความอวดโก้ฟุ่มเฟือย

โดยไม่เกิดประโยชน์ แต่เป็นการบริโภคเพื่อเป็นการดำรงอยู่ของชีวิต ร่างกาย และเพื่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดี เพื่อเป็นการอยู่อย่างผาสุก 1.หลักการไม่เบียดเบียน ซึ่งหมายถึงการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจใดๆนั้น จะต้องไม่เบียดเบียนทั้งตนและคนอื่น โดยไม่เบียดเบียนตนเอง ก็คือไม่ทำลายคุณภาพชีวิตของตนเอง เช่น ไม่บริโภคสิ่งที่ทำลายสุขภาพ ไม่ทำสิ่งที่ผิดกฎหมาย และศีลธรรม เป็นต้น ส่วนการไม่เบียดเบียนผู้อื่นนั้น ก็คือการไม่เบียดเบียนสังคม และสภาพแวดล้อม โดยไม่ทำความเดือดร้อนให้แก่สังคม และไม่ทำให้ระบบธรรมชาติแวดล้อมตามหลักการไม่เบียดเบียนนี้หรือระบบนิเวศน์เสื่อมโทรมลง เช่นในการผลิตใดๆ ต้องก่อให้เกิดผลกระทบทางลบต่อสภาพแวดล้อม ตามหลักการไม่เบียดเบียนนี้ มนุษย์ ธรรมชาติและสังคม จึงเป็นองค์ประกอบของระบบที่อิงอาศัยกัน และประสานเกื้อกูลกันอันจะนำไปสู่แนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน

บทที่ 3 อาชีพแพทย์ตามแนวพุทธศาสนา ในบทนี้ผู้เขียนอธิบายถึงความหมายของการ เมื่อก้าวถึงการแพทย์แล้ว พอจำแนกเป็นประเด็นใหญ่ๆ 2 ประเภท คือ แพทย์แผนโบราณและแพทย์แผนปัจจุบัน ในแพทย์แผนโบราณมีแนวคิด และวิธีการรักษาจำแนกได้เป็น 3 หลักการ กล่าวคือ ตามหลักพุทธธรรม ตามไสยศาสตร์ ตามโหราศาสตร์ ตามหลักพุทธธรรม พระไตรปิฎกกล่าวถึงโรคต่างๆและวิธีการรักษาโรคไว้ เช่น โรคในท้อง โรคนี้พึงรักษาด้วยยา ที่ปรุงด้วยข้าวยาคุงา ข้าวสารและถั่วเขียว โรคผอมเหลือง โรคนี้พึงรักษาด้วยการดื่มยาผลสมอดองกับน้ำมูตโคตังข้อความที่ปรากฏว่า คราวหนึ่งภิกษุเกิดเป็นโรคผอมเหลือง และชาวนั้นได้ถึงพระองค์ พระองค์จึงตรัสอนุญาตแก่ภิกษุทั้งหลาย เรานุญาตให้ดื่มผลสมอดอง กับน้ำมูตโคเน่าได้ ภิกษุนั้น ฉันทยานั้นก็ระงับไป โรคเป็นไข้ตัวร้อนโรคนี้พึงรักษาด้วยรากบัว โดยการกินรากบัว ดังข้อความที่ปรากฏว่า คราวหนึ่งพระสารีบุตรเกิดเป็นไข้ตัวร้อน โรคนี้พึงรักษาด้วยรากบัว โดยการกินรากบัว ดังข้อความที่ ปรากฏว่า คราวหนึ่งพระสารีบุตรเกิดเป็นไข้ตัวร้อน พระมหาโมคคัลลานะ ได้นำรากบัวและเหง้าบัวมาถวาย เพื่อให้ท่านแก้ไข้ตัวร้อน ท่านพระสารีบุตรฉันแล้วโรคนั้นก็ระงับไป ตามทัศนะทางไสยศาสตร์ เมื่อคนเป็นไข้ก็มักจะหาสิ่งมาช่วยให้ตัวเองนั้นหายจากไข้ด้วยการทำพิธีต่าง ๆ ตามความเชื่อของตน สำหรับคนที่เชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์ก็จะไปหาหมอผี เพื่อปัดรังควานบ้างไปหาสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่ออ้อนวอนขอร้องบ้าง ไปหาอาจารย์ที่ทรงเวทมนต์ เพื่ออาบน้ำมนต์บ้าง เกี่ยวกับน้ำมนต์นี้แม้ในพระพุทธศาสนาก็กล่าวไว้ว่า มีใช้ในการปราบโรคภัยต่างๆเหมือนกัน ดังข้อความที่ปรากฏในรัตนสูตร คราวหนึ่ง เมื่อเมืองเวสาลีเกิดโรคร้ายและมีคนล้มตายมากมาย ความทราบถึงพระพุทธเจ้าพระพุทธานุเจ้าทรงรับสั่งพระอานนท์พร้อมภิกษุสงฆ์สาวกตบธรรมแล้วให้พระอานนท์ไปพรมตามสถานที่ต่างๆทำให้โรคภัยในเมืองเวสาลีสงบลงโหราศาสตร์มีดังนี้ ในพุทธประวัติตอนที่พระพุทธเจ้าทรงประสูติ กล่าวไว้ว่า เมื่อพระราชโอรสของพระเจ้าสุทโธทนะ พระราชาแห่งแคว้นสัทกะ ประสูติได้ 5 วันพระเจ้าสุทโธทนะได้เชิญพราหมณ์ 108 คนมาฉันอาหารและเลือกได้ 8 คน ให้เป็นผู้ทำนายลักษณะของกุมาร ใน 7 คนได้ชูสองนิ้ว ทำนายอย่างเดียวกันว่า ถ้ากุมารนี้อยู่ครองขรรษาจะให้เป็น

พระเจ้าจักรพรรดิ ถ้าออกบวชจะได้เป็นศาสดาเอกของโลก แต่โกณฑัญญะพราหมณ์ได้ชูเพียงนิ้วเดียว ทำนายว่า จะบรรพชาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ส่วนคัมภีร์ธรรมบท กล่าวถึงเด็กที่จะมีอายุสั้น และพราหมณ์ผู้เป็นสหายทายว่า จะมีอายุแค่ 7 วัน เมื่อพ่อแม่ของเด็กได้ฟังเช่นนั้น ก็ไม่สบายใจ เป็นทุกข์ใจ เลยถามว่า มีทางแก้ไขหรือไม่ พราหมณ์ผู้เป็นสหายก็ตอบว่า เราไม่รู้แต่มีคัมภีร์ นั่นก็คือพระพุทธเจ้า ให้ไปถามดู เมื่อพราหมณ์ผู้เป็นพ่อแม่ของเด็กได้พบพระพุทธเจ้าแล้ว ก็ได้แนวทาง คือพระพุทธเจ้าได้แนะนำแนวทางให้แก่พราหมณ์ทั้งสอง อารธนาพระสงฆ์ให้ไปสวดปริตรตลอด 7 วัน หลังจากครบ 7 วันแล้ว เมื่อพ่อแม่เด็กก็นำเด็กนั้นมากราบพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าทรงพยากรณ์เด็กนั้นว่า จะมีอายุถึง 120 ปี 3.1 การแพทย์ในสังคมไทย ในอดีต การบำบัดรักษาความเจ็บป่วยในสังคมไทย เป็นไปอย่างเรียบง่าย ด้วยยาสมุนไพร ที่มีอยู่ตามธรรมชาติ ภายใต้การดูแลเอาใจใส่ ของสมาชิกภายในครอบครัว หรือชุมชน โดยอาศัยความรู้ด้วยวิชาการแพทย์ (แผนโบราณ) ที่มีความผูกพันกับพระพุทธศาสนา เป็นแนวทางในการแก้ปัญหา ความเจ็บไข้ได้ป่วยเสมอมา ประกอบกับการปลูกฝังแนวความคิด ความเชื่อในการมองชีวิต ความเจ็บป่วยทุกข์ทรมานและความตาย ตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา จึงทำให้เกิดแนวทางปฏิบัติ ในกรณีที่ต้องเผชิญกับความเจ็บไข้ ได้ป่วย รวมทั้งความตายตามแนวทางค่านิยมทางวัฒนธรรมของสังคมไทย

บทที่ 4 อาชีพนักกฎหมายตามแนวพุทธศาสน์ สาระส่วนต้นของบทนี้ผู้เขียนได้อธิบายความรู้ เนื่องจากความคิดในการนำหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา ไปใช้สนับสนุนหลักกฎหมายทั่วไป เป็นแนวความคิดที่อยู่บนพื้นฐานทางทฤษฎีกฎหมายมาอธิบาย โดยในหัวข้อนี้ เป็นการนำเสนอว่าด้วยเรื่องบ่อเกิดของกฎหมาย ความหมายของกฎหมายโดยเฉพาะผู้เรียบเรียงนี้จะนำเสนอความหมายของกฎหมายในความหมายของนิติศาสตร์ทางพุทธศาสน์ และเปรียบเทียบแนวความคิดทางกฎหมาย 2 สำนัก คือสำนักกฎหมายฝ่ายบ้านเมือง และสำนักกฎหมายธรรมชาติ ในมุมมองของกฎหมายและศีลธรรม ดังนั้นจึงจะต้องมีความรู้พื้นฐานทางทฤษฎี มาอธิบายว่า หลักกฎหมายที่ไม่มีสถานะและก่อให้เกิด ภูมิหลัง แนวความคิดอันมีประวัติภูมิหลังมาจากอิทธิพลของพุทธศาสนาอย่างไร และกฎหมายที่ถูกต้องนั้นควรจะมีจุดหมายสอดคล้องกับธรรมชาติของมนุษย์ และเข้าถึงธรรมที่เป็นพื้นฐานของกฎหมายก็จะเป็นนิติศาสตร์ที่แท้จริง ดังนี้ ได้แก่ ความหมายของการลงทุน ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการลงทุน อาทิเช่น อัตราดอกเบี้ย กำไร ราคาสินค้าทุน ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี นโยบายของรัฐ ฟังก์ชันการลงทุน ทฤษฎีตัวทวีและทฤษฎีตัวเร่งที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ประชาชาติ ความหมายของกำลังแรงงาน การว่างงาน และสาเหตุของการว่างงาน ในรายละเอียดของเนื้อหาผู้เขียนชี้ให้เห็นว่า รายได้ประชาชาติมีความสำคัญถือว่าเป็นเครื่องมือวัดและวิเคราะห์กิจกรรมทางเศรษฐกิจของประเทศว่ามีความเจริญรุ่งเรืองหรือตกต่ำ ซึ่งมีผลมาจากการลงทุนและการจ้างงาน โดยที่รายได้ประชาชาติจะเกี่ยวข้องโดยตรงกับการลงทุนและการจ้างงาน เพราะการลงทุนเพื่อผลิตสินค้าและบริการทำให้เกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้น เมื่อบุคคล

มีงานทำก็ทำให้มีรายได้เพื่อใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ทำให้เกิดการหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจ และส่งผลต่อรายได้ของรัฐบาลจากการเก็บภาษี ส่งผลต่อรายได้ของประชาชนที่สูงขึ้นตามไปด้วย เมื่อรายได้ประชาชนสูงแสดงถึงภาวะเศรษฐกิจในประเทศดีไปด้วย โดยรายได้ประชาชนมาจากการนำรายได้ของประชาชนทุกคนที่ผลิตสินค้าและบริการมารวมกัน เป็นรายได้ทั้งภาคเกษตร ภาคอุตสาหกรรม และภาคอื่น ๆ มาจากเงินเดือน ค่าบริการ ค่าจ้าง ค่าเช่า ดอกเบี้ย และกำไรจากการดำเนินกิจการหรือประกอบการมารวมกันในรอบหนึ่งปี ซึ่งรายได้ประชาชนสามารถแบ่งได้เป็น 8 ประเภทคือ ผลิตภัณฑ์ภายในประเทศเบื้องต้น ผลิตภัณฑ์ประชาชาติเบื้องต้น ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด ผลิตภัณฑ์ประชาชาติสุทธิ รายได้ประชาชน รายได้ส่วนบุคคล รายได้บุคคลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ และรายได้ต่อหัว ในส่วนท้ายบทผู้เขียนได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับข้อบกพร่องของการคำนวณรายได้ประชาชนไว้ว่ามีบางวิธีการที่ทำให้การคำนวณรายได้คลาดเคลื่อนเช่น ค่าเสื่อมราคา ผลิตภัณฑ์ที่ไม่ผ่านตลาดและการนับซ้ำ

1. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมาย มนุษย์เป็นสัตว์สังคม (social animal) หมายความว่ามนุษย์ที่จะอยู่เป็นพวกรวมกัน เริ่มจากครอบครัวกลายเป็นเผ่า หรือกลุ่มชนมีฐานะเป็นประเทศ เป็นเหตุให้สังคมมนุษย์ต้องติดต่อสมาคมแลกเปลี่ยนปัจจัยที่จำเป็นในการดำรงชีพ ส่งผลให้สมาชิกในสังคมเกิดความขัดแย้ง และกระทบกระทั่งกันเอง อาจนำไปสู่ความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นได้ จึงเกิดความจำเป็นต้องสร้าง “ระบบควบคุมสังคม” ซึ่งเป็นระเบียบแบบแผนความประพฤติสำหรับการปฏิบัติต่อกัน แล้วค่อยๆ พัฒนาและเจริญขึ้น จนมีลักษณะแตกต่างกันไป เช่น ศีลธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนาและกฎหมาย ทั้งนี้เพื่อควบคุมความประพฤติของสมาชิกในสังคม และรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม ไม่ให้วุ่นวาย จนกล่าวได้ว่า ที่ใดมีสังคม ที่นั่นมีกฎหมาย

บทที่ 5 อาชีพครูตามแนวพุทธศาสนาสาระสำคัญของบทนี้เริ่มต้นผู้เขียนการศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีการเกื้อหนุนการพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในทุกๆ ด้าน และบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาดังกล่าวคือ “ครู” เพราะครูเป็นผู้มีหน้าที่สร้างประสบการณ์เรียนรู้ และการพัฒนาโดยรอบให้เกิดในตัวของผู้เรียน เพื่อให้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเชิงวิชาการนำไปสู่การมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น รวมทั้งการดำรงตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ดังนั้นการพัฒนาศึกษาให้มีคุณภาพจึงพึ่งพาอาศัยครูที่มีคุณภาพหรือที่เป็นครูวิชาชีพ การพัฒนาครูในโลกปัจจุบัน ทุกประเทศต่างก็ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของครู อย่างต่อเนื่อง มีการส่งเสริมพัฒนาศาสตร์และศิลป์แห่งวิชาชีพครู พัฒนาผู้ประกอบการวิชาชีพครูให้เป็นครูมืออาชีพ จากอดีตครูมีหน้าที่สั่งสอนศิษย์ครูเป็นศูนย์กลางในการให้ความรู้แก่ศิษย์ แต่ในปัจจุบันครูจะต้องปรับบทบาทของตนออกแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมแก่ศิษย์ และต้องศึกษาค้นคว้า หาความรู้ใหม่ๆ ให้ทันต่อเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมแก่ศิษย์ ฉะนั้นวิชาชีพครูใน

ปัจจุบันและอนาคตจึงไม่ได้มีขอบเขตเฉพาะการอบรมสั่งสอนศิษย์เท่านั้น แต่ยังเป็นงานพัฒนาบุคลากรของประเทศซึ่งเป็นกลไกสำคัญของการพัฒนาสิ่งอื่นๆ ให้เจริญก้าวหน้าอีกด้วย 5.1 ความหมายของครู คำว่า “ครู” มีความหมายกว้างขวางมาก แต่ถ้าดูจากศัพท์ภาษาบาลี “ครู” หรือภาษาสันสกฤตว่า “คุรุ” นั้นมีตีความความหมายว่า “ผู้สั่งสอนศิษย์หรือผู้ควรได้รับการเคารพ” ได้มีผู้ให้ความหมาย ของคำว่า “ครู” ไว้หลายอย่าง เช่น “ครู” คือผู้ทำหน้าที่สอนและให้ความรู้แก่ศิษย์เพื่อให้ศิษย์เกิดความรู้ความก้าวหน้าของวิชานั้นๆ 1. ความหมายของคำว่า “ครู” คาเตอร์(วี.กู๊ด (Carter V. Good) , 2558.)ได้ให้ความหมายของคำว่าครูไว้ดังนี้ 1) ครู คือ ผู้ที่มีความสามารถให้คำแนะนำ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการเรียนสำหรับนักเรียนหรือนักศึกษาในสถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน 2) ครู คือผู้ที่มีความรู้ประสบการณ์และมีการศึกษามาก หรือดีเป็นพิเศษ หรือมีทั้งประสบการณ์หรือมีการศึกษาดีเป็นพิเศษในสาขาใดสาขาหนึ่งที่สามารถช่วยให้คนอื่นเกิดความก้าวหน้าได้ 3) ครู คือผู้เรียนรู้หรือจบหลักสูตรวิชาชีพจากสถาบันฝึกหัดครูและได้รับรองทางการสอนด้วย พุทธทาสภิกขุ กล่าวว่า ครู คือผู้ยกวิญญาณของสัตว์โลก คำว่าครูนี้ อย่างน้อยก็ spiritual guide คือเป็นมัคคุเทศก์ทางวิญญาณ ครูที่เป็นครูอย่างเต็มที่อยู่ถูกต้อง ก็คือผู้ยกวิญญาณของมนุษย์ให้สูงขึ้น โดยวิธีต่างๆตั้งแต่ต้นจนปลาย เราเรียกว่าครูบาอาจารย์ เป็นผู้ที่มีพระคุณเหนือเกล้าเหนือเศียร มีพระคุณยิ่งกว่าบิดามารดา เพราะบิดามารดา ยังไม่ได้ยกสถานะทางวิญญาณ เพียงให้กำเนิดชีวิตมา และที่สามารถยกสถานะทางจิตวิญญาณก็เป็นส่วนน้อย เพียงแต่เป็นพื้นฐานให้ ครูบาอาจารย์สอนนักเรียน นักศึกษานั้นยกสถานะทางวิญญาณต่อไปจนดวงวิญญาณของเด็ก เยาวชนของคณานั้นสูงสุดเท่าที่มันจะสูงได้ นี่ก็คือครูบาอาจารย์ ไม่ใช่เพื่อน ไม่ใช่คนรับจ้างสอนหนังสือ (ยงค์ ชุ่มจิต 2541.) ได้อธิบายคำว่า ครู ไว้ดังนี้ 1) ครู คือ ผู้นำทางศิษย์ไปสู่คุณธรรมชั้นสูง 2) ครู คือผู้อบรมสั่งสอน ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่ศิษย์ เป็นผู้มีความหนักแน่น ควรแก่การเคารพของศิษย์ 3) ครู คือผู้ประกอบอาชีพอย่างหนึ่งที่ทำหน้าที่สอนมักใช้กับผู้สอนในระดับต่ำกว่าวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษา สรุปได้ว่า ครู หมายถึง ผู้ที่ให้ความรู้ โดยเป็นผู้ที่ถ่ายทอดความรู้ ผู้อบรมสั่งสอนคุณธรรม จริยธรรม สืบสานวัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาต่างๆ เป็นผู้จัดกิจกรรมเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาดน ในทักษะการคิด การฟัง การอ่าน การเขียน เป็นผู้จัดประสบการณ์ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนทั้งในวิทยาการสมัยใหม่และดำเนินชีวิตที่เหมาะสม ทั้งนี้เพื่อให้ศิษย์ได้พัฒนาการเป็นมนุษย์ ที่มีสำนึกรับผิดชอบชีวิต รับผิดชอบต่อคุณโทษ รู้ประโยชน์และไม่ใช้ประโยชน์

บทที่ 6 อาชีพสื่อสารมวลชนเชิงพุทธศาสน์ประเด็นหลักของการนำเสนอในบทนี้ ผู้เขียนอธิบายเกี่ยวกับปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาสื่อมวลชนมิได้อยู่ในระดับโครงสร้างเท่านั้น แต่ยังเป็นปัญหาระดับองค์กรและปัจเจกบุคคลด้วย ดังนั้นการพิจารณาปัญหาของสื่อมวลชนให้รอบด้านเพื่อพัฒนาที่เหมาะสมและครอบคลุม จึงมีอาจะละเอียดปัญหาของสื่อมวลชนในแง่ขององค์กร และปัจเจกบุคคลด้วย ทั้งนี้เนื่องจากการผลิตข่าวสารข้อมูลในสังคม

ที่เกิดจากสถาบันสื่อย่อมเกิดจากการนำเสนอข่าวสารข้อมูลของบุคลากรแต่ละคนของสถาบันนั้น ในการเรียบเรียงนำเสนอในที่นี้ ก็เพื่อนำเสนอเกี่ยวกับการสื่อสารและสภาพของปัญหาต่างๆก็เพื่อหาทางแก้ไขและพัฒนาการสื่อสารให้เป็นระบบและมีคุณภาพยิ่งขึ้น 6.1 แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารทั่วไป 6.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของบุคลากรสื่อ จำเป็นต้องทำความเข้าใจของสื่อสารมวลชนก่อนว่า มีหน้าที่เช่นใด และลักษณะใดที่แสดงถึงการทำหน้าที่สื่อมวลชน ได้อย่างสมบูรณ์ หรือที่เรียกว่ามืออาชีพ (Professional) ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการวางระบบการพัฒนาบุคลากรสื่อให้บรรลุถึงคุณลักษณะที่ต้องการ อย่างกรณีตามการศึกษาองค์ประกอบเกี่ยวกับความเป็นมืออาชีพ ของบุคลากรสื่อ จำเป็นจะต้องเริ่มจากการทำความเข้าใจพื้นฐานด้านบทบาทหน้าที่บุคลากรสื่อ เนื่องจากเป็นมืออาชีพย่อมสะท้อนมาจากการทำหน้าที่ของตนเอง ได้อย่างสมบูรณ์ ดังที่ Hallin กล่าวว่า พื้นฐานหลักของงานสื่อสารมวลชนคือการตระหนักรู้ว่า บทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบต่อสังคมของตนคืออะไร และประกอบอาชีพโดยนับถือ หน้าที่เหล่านั้นเป็นแนวทาง แม้ว่าจะถูกคุกคามจากอิทธิพลและสภาพแวดล้อมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการคุกคามจากการเมือง เศรษฐกิจหรือวัฒนธรรม สื่อมวลชนก็ต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนในลักษณะมืออาชีพ คือการทำหน้าที่อย่างอิสระ เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม มิใช่เพื่อตนเองหรือกลุ่มผลประโยชน์ใด Moquail สรุปแนวคิดพื้นฐานเรื่องบทบาทหน้าที่ อันพึงประสงค์ของสื่อมวลชน ที่มีต่อสังคมไว้ 5 ประการคือ การให้ข้อมูลข่าวสาร (Information) การประสานสัมพันธ์ (Correlation) การดำรงความต่อเนื่อง (Continuity) ความบันเทิง (Entertainment) และการสร้างความเคลื่อนไหวในสังคม (Mobilization) อย่างไรก็ตาม การสรุปของ Moquail ค่อนข้างมีลักษณะเป็นนามธรรมซึ่งอาจแจกแจงให้เห็นบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังที่ ฉอาน วุฒิกรรมรักษา สรุปหน้าที่ของสื่อมวลชนไว้ 6 ประการ ได้แก่ การเป็นผู้ควบคุมการไหลของข่าวสาร เป็นผู้แจ้งข่าวสาร เป็นผู้กำกับดูแลการปฏิบัติงานของรัฐ การเป็นผู้รับเรื่องราวร้องทุกข์ การเป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงหรือสร้างมติสาธารณะ และเป็นเวทีอภิปรายความคิด สรุปถึงหน้าที่สำคัญของสื่อมวลชนว่ามี 9 ประการ ได้แก่ 1.การรับผิดชอบงานที่บรรณาธิการได้รับมอบหมาย 2.แสวงหาข่าวสาร 3.ปกป้องแหล่งข่าว 4.เฝ้าสังเกตการณ์ 5.ทำหน้าที่วิจัย 6.สืบสวนหาข้อเท็จจริง 7.ชี้ประเด็นที่น่าสนใจ 8.สัมภาษณ์ จัดบันทึกข้อมูล 9.เขียนข่าว จะเห็นว่า การอธิบายบทบาทหน้าที่ของการสื่อสารมวลชนมีอยู่ค่อนข้างหลากหลาย แต่บทบาททางด้านก็สามารถจัดเป็นกลุ่มเดียวกันได้ บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนจึงสามารถสรุปให้ชัดเจนและครอบคลุมเป็น 4 บทบาทหลักสรุปว่า บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนในระบบประชาธิปไตย ได้แก่ 1 บทบาทการเป็นผู้แจ้งข่าว (Informer) นักข่าวไม่เพียงแต่จะรายงานเรื่องราวเหตุการณ์เกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่น ของตนเองเท่านั้น แต่นักข่าวจะต้องออกไปหาข้อเท็จจริง อื่นๆที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เป็นข่าวซึ่งมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนในชาติ เพื่อนำมาอธิบายและแปลความหมายเหตุการณ์ ที่เป็นข่าวนั้นๆ หรืออาจจะต้องวิเคราะห์เจาะลึกให้เห็นถึงสาเหตุแห่งเหตุการณ์ และ

ปัญหาที่กำลังเป็นที่วิพากษ์ และมีผลกระทบต่อประชาชนในขณะนั้น เพื่อให้ข้อเท็จจริงเหล่านี้เป็น ตัวกระตุ้นให้สาธารณชนสร้างความคิดเห็นต่อปัญหานี้ด้วย 2. บทบาทการเป็นนายทวาร (Gatekeeper) เนื่องจากการส่งข่าวสารต่างๆ จะต้องผ่านสื่อไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ก็ตามซึ่งสื่อเหล่านี้จะมีบุคคลทำหน้าที่เหมือนนายทวาร คอยควบคุมเปิด-ปิด ให้ หรือ มิให้ข่าวสารนั้นผ่านไปได้ บุคคลที่ว่่านี้ได้แก่ บรรณาธิการ ผู้ช่วยบรรณาธิการ รวมทั้งนักข่าว ด้วย ในการสื่อข่าวสารแต่ละครั้ง นักข่าวจะเป็นคนตัดสินใจเองว่า ควรจะไปหาข่าวที่ใด อย่างไร แหล่งข่าวคือบุคคลใด จะถามคำถามอย่างไร ข้อเท็จจริงอะไรบ้างที่ควรใส่เข้าไปในข่าว และ ข้อเท็จจริงใดที่ควรละทิ้ง 3. บทบาทเป็นสุนัขเฝ้าบ้าน (Watchdog) ในสังคมประชาธิปไตย ประชาชนที่ได้รับการแจ้งข่าวสารต่างๆ โดยเฉพาะข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานของ รัฐบาลและเจ้าหน้าที่ของรัฐ อย่างถูกต้องครบถ้วนและอย่างตรงไปตรงมา ซึ่งในการทำหน้าที่ ของนักข่าวนั้นดูเหมือนว่าจะไม่มีบทบาทใดที่จะมายิ่งใหญ่เหนือบทบาทของการเป็นสุนัขเฝ้า บ้าน คอยจับจ้องเฝ้าดูการปฏิบัติงานของรัฐบาลและเจ้าหน้าที่ของรัฐ 4. บทบาทเป็นเจ้าหน้าที่ ที่รับเรื่องราวร้องทุกข์ (Ombudsman) การที่หนังสือพิมพ์และนักข่าวได้รับการยกย่องจาก สาธารณชนให้เป็นฐานันดรที่ 4 นั้น สาเหตุหนึ่งก็เนื่องมาจากเจตนาธรรม ของประชาชนที่จะ มอบหมายให้นักข่าว เป็นตัวแทน เป็นหูเป็นตา และเป็นปากเสียงแทน ด้วยการเสนอข่าวสาร ประจำวัน อธิบายการบริหารงานของรัฐบาล และเปิดโปงการกระทำผิดกฎหมาย และความอ ยุติธรรมในสังคม บทบาทนี้จึงเป็นอีกบทบาทที่สำคัญอีกบทบาทหนึ่งการตระหนักในบทบาท หน้าที่ ทั้ง 4 ประการข้างต้น จะเป็นพื้นฐานความเข้าใจในการดำเนินงานของบุคลากรสื่อ อย่างไรก็ตามการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนสมบูรณ์จนนับได้ว่า มีความเป็นมืออาชีพใน วิชาชีพของตน จนได้รับการยอมรับจากสังคม

บทวิจารณ์

จากเนื้อความในหนังสือเรื่อง “การส่งเสริมวิชาชีพเชิงพุทธ ” เขียนโดย ผู้ช่วย ศาสตราจารย์ ดร.สมเดช นามเกตุ ทำให้พบจุดเด่นและจุดด้อย ดังนี้

จุดเด่น

จุดเด่นของหนังสือเรื่อง “การส่งเสริมวิชาชีพเชิงพุทธ” แยกเป็น 3 ส่วนดังนี้ 1) เนื้อหา บรรยายด้วยภาษาเรียบง่าย เรียบเรียงอ่านเข้าใจง่าย เขียนจากประสบการณ์ตรงของผู้เขียน สารหลักที่เป็นหัวใจสำคัญของหนังสือเล่มนี้มีความน่าสนใจเพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการดำรง ชีพอยู่อย่างมีความสุขของคนในสังคม คืออยู่อย่างไรให้มีความสุขอยู่ดีกินดีมีความสุข ซึ่งจะต้องเข้าใจ ถึงหลักของการส่งเสริมวิชาชีพเชิงพุทธ ควบคู่กับหลักทางพระพุทธศาสนาและหลักเศรษฐกิจ พอเพียง เพื่อนำไปประยุกต์ใช้และปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ตอบสนองความต้องการของมนุษย์ได้ อย่างพอเพียงและยั่งยืน โดยยึดแนวทางดำเนินชีวิตตามวิถีแห่งมรรคหรือมัชฌิมาปฏิปทา หรือ ทางสายกลาง สอดคล้องกับแนวคิดของ เกษตรแนวพุทธศาสนาที่ถือเอาแม่แบบมัชฌิมาปฏิปทา

หรือหลักเป็นทางสายกลางในการทำงาน ไม่เบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่น นอกจากนั้น ยังจะต้องดำเนินกิจกรรมทั้งปวงด้วย คือประโยชน์ในปัจจุบันที่ทุกข์สัทธิงื้อเอามาปฏิบัติในการทำงาน คือมีความขยันหมั่นเพียร ขยันไม่เกียจคร้าน รู้จักรักษาปกป้องและดูแลกิจการที่ตนดำเนินการอยู่ให้ปลอดภัย หรือมีภูมิคุ้มกันที่ดี หรือมีผู้นำที่ดีและรู้จักใช้จ่ายทรัพย์ในการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมแก่อัตภาพของแต่ละครอบครัว หลักสำคัญ 5 ประการ กล่าวคือ (1) ด้านจิตใจ ทำตนให้เป็นที่พักของตนเอง มีจิตสำนึกที่ดี (2) ด้านสังคม แต่ละชุมชนต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกัน (3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ใช้และจัดการอย่างฉลาด (4) ด้านเทคโนโลยี (5) ด้านเศรษฐกิจ คือจะต้องมุ่งลดรายจ่ายก่อนเป็นสำคัญ เพิ่มรายได้และยึดหลักพออยู่ พอกิน พอใช้ พระพุทธศาสนาสอนเน้นให้มีหลักบ่าบัดให้รู้จักบรรเทาความทะเยอทะยานอยากให้น้อยลงไป พยายามเป็นนายเหนือทรัพย์เพื่อลดความโลภต่างๆ ซึ่งเป็นเป้าหมายทางพระพุทธศาสนาเพราะว่าความโลภเป็นเหตุแห่งทุกข์ต่างๆ บุคคลใดรู้ว่าพอประมาณสันโดษ ก็สามารถพบกับความสุขได้ หลักเกษตรแนวพุทธศาสน์ ยึดความเพียรที่ประคับประคองไว้ สม่่าเสมอไม่หย่อนนั้ก ไม่ตึงนั้ก ไม่ให้จิตปรุงแต่งภายใน ไม่ให้ฟุ้งซ่านภายนอก มีความเพียรทางกาย รู้จักคุ้มครอง เก็บรักษาโภคทรัพย์ด้วยการคบคนดีเป็นมิตร มีคุณสมบัติเกื้อกูลแก่อาชีพการงาน เป็นการเลี้ยงชีวิตตามสมควร แก่กำลังทรัพย์ที่หามาได้ไม่ให้ผิดเคื่อง ไม่ให้ฟุ่มเฟือยนัก สมชีวิตา เน้นหนักไปในด้านเลี้ยงชีวิต ในทางพระพุทธศาสนาเชื่อและส่งเสริมให้มนุษย์พัฒนาตนเอง ฝึกฝนตนเองให้สมบูรณ์สูงสุดได้ โดยใช้พระธรรมเป็นเครื่องมือฝึกฝน ประโยชน์ในทางโลกของฆราวาส คือ ความสำเร็จในหน้าที่การงานของคนที่ทำอยู่โดยไม่ขัดกับศีลธรรมและกฎหมายบ้านเมือง ความเพียรที่บริบูรณ์และมีความเพียรที่ประคับประคองไว้สม่่าเสมอ ไม่หย่อนนั้ก ไม่ตึงนั้กไม่ให้จิตปรุงแต่งภายใน ไม่ให้ฟุ้งซ่านภายนอก คำว่า เพียร ในที่นี้หมายความว่าความเอาทั้งความเพียรทางกาย รูปแบบการนำเสนอ การวางเนื้อหา หัวข้อหลัก หัวข้อรองเป็นลำดับชัดเจน

จุดด้อย

จุดด้อยของหนังสือเรื่อง “การส่งเสริมวิชาชีพเชิงพุทธ” มีดังนี้ 1) เนื้อหาสาระ ในหนังสือการส่งเสริมวิชาชีพเชิงพุทธเล่มนี้อาจจะมีข้อมูลที่ไม่ทันกับเหตุการณ์ในบางประการ ในรายละเอียดที่ควรเพิ่มเติมที่พบคือความรู้เกี่ยวกับ การ การตลาด การเงินการธนาคารยุคดิจิทัล ซึ่งเป็นยุคที่การดำเนินธุรกิจต่าง ๆ ต้องอาศัยดิจิทัลสอดคล้องกับยุคปัจจุบันและนำไปประยุกต์ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจะทำให้การบูรณาการส่งเสริมวิชาชีพเชิงพุทธเข้ากับศาสตร์ทางพระพุทธศาสนาได้อย่างสมบูรณ์ นอกจากนี้ในการนำเสนอในบางส่วนยังพบเนื้อหาที่เป็นภาษาของพระพุทธศาสนาแทรกอยู่ปะปรายอาจทำให้ผู้อ่านไม่เข้าใจ ผู้อ่านไม่สนใจอ่าน เพราะความเป็นภาษาที่ยุกยากไม่คุ้นเคยในหนังสือเล่มนี้ได้รูปแบบการนำเสนอ การจัดรูปแบบตัวอักษรยังไม่สม่่าเสมอในบางหัวข้อ ทั้งขนาด และแบบอักษร มีวรรณยุกต์ตกหล่นในบางหน้า การเขียนบรรณานุกรมยังไม่เหมือนกันตลอดทั้งเล่ม มีหลายระบบ ทั้งการอ้างอิงจาก

เอกสารและจากเว็บไซต์ การวงเล็บภาษาอังกฤษในหัวข้อหลัก และหัวข้อรอง ยังไม่สม่ำเสมอ
ตลอดทั้งเล่ม และการสื่อความหมายต่อผู้อ่านได้

สรุป

หนังสือ “การส่งเสริมวิชาชีพเชิงพุทธ” เขียนโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมเดช นาม
เกตุ เป็นหนังสือที่นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับ การส่งเสริมวิชาชีพเชิงพุทธ รวมทั้งหลักธรรมคัมภีร์
ทางพุทธศาสนา อาทิ ความรู้การส่งเสริมวิชาชีพเชิงพุทธแนวเศรษฐกิจพอเพียงใน
พระพุทธศาสนาพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงหลักคำสอนทางเศรษฐกิจชั้นสูงไว้ด้วย สอนให้เรา
อยู่เหนือความทะยานอยาก รู้จักเอาชนะกิเลส มองว่าสิ่งใดจำเป็นและไม่จำเป็น มองในคุณค่า
แท้และคุณค่าเทียม ในพระวินัยพระพุทธเจ้าทรงบัญญัติสิกขาบท ห้ามภิกษุจับเงินหรือทอง
ทรงปรับอาบัติแก่ภิกษุผู้กระทำนั้น พระองค์ทรงอนุญาตสิ่งที่จำเป็นสำหรับภิกษุไว้ 4 ประการ
เรียกว่า ปัจจัย 4 คือผ้าห่มห่ม (จีวร) อาหาร (บิณฑบาต) ที่อยู่อาศัย (เสนาสนะ) และยาแก้เจ็บ
ไข้ (คิลานเภสัช) ไม่มีผ้าเนื้อดีสำหรับทำจีวรใช้ ก็เก็บผ้าที่เขาทิ้งแล้วขึ้นเล็กชิ้นน้อยมา
ประติดประต่อใช้ ยารักษาโรคไม่มีดี เพียงยาตองด้วยน้ำมูดเนาก็ใช้ได้ ไม่ให้ใช้สิ่งของที่ทำด้วย
เงินทอง แหววาวสวยงามเกินไป ไม่ให้ขอของใครโดยที่เขาไม่อนุญาต ไม่ให้สะสมอาหาร เป็น
การสอนให้รู้ว่า สิ่งใดจำเป็นและไม่จำเป็น สิ่งใดเป็นกิเลสความทะยานอยากความทะยานอยาก
เป็นเหตุให้เกิดทุกข์ การดับความทะยานอยากได้ก็เป็นการดับทุกข์ได้

เอกสารอ้างอิง

สมเดช นามเกตุ. (2566). การส่งเสริมวิชาชีพเชิงพุทธ. ขอนแก่น : สำนักพิมพ์ ญาณรณทร
พรตง 88/102 ขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40000.